

Constantin ȚIBRIAN
Universitatea din Pitești

LOCALITĂȚI TELEORMĂNENE FORMATE PE BAZĂ DE ENTOPICE

Résumé: *La toponymie, comme partie du système de la langue, est systématisée et organisée d'après des règles unitaires du lexique. Les noms de villages sont conditionnés par des facteurs hétérogènes, ayant, d'une part, une dimension abstraite, et d'autre part, étant en relation avec des objets concrets, même individualisés.*

Mots-clés : *toponymie, dimension abstraite, dimension concrète*

Toponimia unei țări sau a unui județ formează un sistem, care, la rândul lui, este alcătuit din structuri diverse. Structurile toponimice se compun din tipuri sau modele.

În acest articol am plecat de la principiul că toponimia, ca parte a sistemului limbii, este sistematizată și organizată după reguli unitare ale lexicului. Sistemul toponimic al unui teritoriu poate fi considerat ca sumă a regulilor după care este ordonat materialul toponimic în scopul realizării funcției de individualizare a reperelor topice ale unui teritoriu. Numele de sate sunt condiționate de factori eterogeni cu o dubla raportare la o funcție abstractă, dar și la obiecte concrete, chiar individuale.

Criteriile de întocmire a unei clasificări tipologice a numelor de așezări omenești sunt diferite, fiind subordonate scopului urmărit și punctului de vedere din care se face cercetarea. Clasificarea se poate face din punct de vedere formal sau al conținutului structural sau semantic.

Clasificarea după tipul de formare a numelor de așezări omenești înlesnește reliefaarea sistemului toponimic. Pe lângă aceasta, se înlesnește studierea materialului toponimic din punct de vedere istoric și lingvistic. O asemenea analiză ușurează studiul etimologic și semantic al numelor cercetate.

Cele mai multe oiconime din județul Teleorman au la bază un antroponim, adică un nume de persoană o poreclă sau un supranume. Altele au la bază un entopic.

În județul Teleorman am întâlnit următoarele oiconime care au la bază un entopic:

Beuca (Drăceșeni) < *beucă* este un termen polisemantic cu următoarele sensuri întâlnite, mai ales, în sudul țării: 1) adâncitură în coasta unui deal ; 2) scobitură făcută în pământ sau stâncă; 3) văgăună. Având în vedere poziția terenului unde este situat satul, *beucă* are semnificația de "adâncitură în coasta unui deal". Deci, **Beuca** este un sat situat într-o adâncitură a dealului, într-o *beucă*. Legenda care circulă în legătură cu denumirea acestui sat, în sintagma *bea ocaua*, este neverosimilă.

Gresia (Stejaru) < *gresie* "rocă sedimentară foarte dură, formată prin cimentarea nisipurilor cu diverse materiale" (DEX). E un toponim dacic, caracteristic zonei de sud a țării.

Izvoarele (Călinești) < *izvor*, provine din sl. *izvorŭ*. Înainte s-a numit **Găuriciu**.

Lipia, cătun din **Găvănești** < *lipie* "bucată de teren plat", provine din scr. *lepinja*. Așadar, numele satului s-a format prin transfer toponimic de la toponimul *Lipia*.

Lunca (Lunca) este un toponim creat de români, deși entopicul *luncă* provine din sl. *lonka* "șes de-a lungul unei ape curgătoare", "regiune inundabilă a unei văi" (DEX).

Măgura, sat și comună, este un entopic de origine dacică care are o mare răspândire pe teritoriul țării noastre. La nivelul țării sunt peste o sută de denumiri *Măgura*, cu derivate și compuse, înregistrate în MDGR. Iorgu Iordan¹ afirmă că

¹ „*Toponimia românească*”, Editura Academiei, 1963, p. 54

sunt:”neobișnuit de multe, nu numai pe teritoriul locuit astăzi de români, ci și dincolo de granițele lui”. În Evul Mediu e foarte răspândit ca nume topic în Balcani și în Carpații nordici.

În Teleorman există două oiconime compuse cu entropicul *măgură*: **Măgura cu Liliac și Turnu Măgurele**. Orașul **Turnu Măgurele** este format din două localități, la origine sate: **Turnu și Măgurele**. **Turnu** are la bază apelativul *turn*, care desemna în trecut o construcție întărită pe malul Dunării. **Măgurele** a fost un sat în zona actualului oraș (vezi **Măgura**).

În majoritatea cazurilor, *măgura* desemnează actualmente locuri înalte și culmi. Trebuie să facem precizarea că nu peste tot desemnează un munte. În Teleorman nici nu se pune problema de așa ceva. Pentru acest județ trebuie să plecăm de la faptul că *măgura* însemna, la început, *târlă*¹. Târlele erau așezate, de obicei, pe locuri înalte și, de aceea, credem noi, o serie de locuri au primit numele de *Măgura*.

Piatra, sat și comună < *piatră* ”loc acoperit cu grămezi de pietre aduse de apă”, lat. *patro*.

Piscu, sat așezat pe un deal mai înalt < *pisc*. Numele satului a dispărut, iar locuitorii fostului sat poartă și azi numele de *piscani*.

Poeni, sat și comună < *poiană*, provine din sl. *poljana*.

Prislop (Crângeni) < *prislo* ”loc de trecere între două dealuri”, provine din bg. *prěslop*. Denumirea satului a fost dată de români. Astăzi se numește *Balta Sărătă*.

Prundu, cătun < *prund* ”vale cu pietriș și nisip”.

Șipote, cătun < *șipot* ”izvor”. Deci, *șipote* denumește ”locul cu izvoare”.

Tapla, sat și comună, (**Talpa-Bâscoveni**, **Tapla-Trivalea**, **Talpa-Poștei**, **Talpa-Ogrăzile**) este explicată de Iorgu Jordan²ca: ”temelia sau poala dealului ori muntelui”. În acest caz. Avem a face cu o metaforă, termenul *talpă* fiind sinonim cu *picior* („P-un *picior* de plai”- *Miorița*).

Vârtoape (Vârtoapele de Sus, Vârtoapele de Jos) desemnează forma mai veche a termenului de *hârtop* ”scobitură lungă și adâncă de forma unei râpe prăpăstioase, formată de apă” (DEX). După A. Scriban³, *hârtop* înseamnă ”văgăună, adâncitură (chiar așa de mare încât să adăpostească un sat)”. După natura terenului, oiconimul își justifică denumirea.

Bibliografie :

BOLOCAN, Gheorghe (coordonator), MIHĂILĂ, Ecaterina, IONESCU, Christian, TOMESCU, Domnița, PENIȘOARĂ, Ion, TOMA, Ion, BUREȚEA, Emilian, REZEANU, Adrian, TOMICI, Mile, POPESCU Sp. Radu, *Dicționarul toponimic al României Oltenia*, vol. I, A-B, Craiova, 1993.

DRAGU, Gh., *Toponimie geografică*, Partea I, București, 1933

GIULEA, G., ȚEPELEA, G., MOCANU, M. Z., PROCA O., *Argeșul în lumina toponimiei*, Lucrări științifice, Pitești, 1969

JORDAN, I., *Toponimia românească*, București, 1963

SCRIBAN, A., *Dicționarul limbii românești* (Etimologii, înțelesuri, emple, citațiuni, arhaisme, neologisme, provincialisme), Ediția întâia, Iași, 1939

¹ G. Giuglea, G. Țepelea, M.Z. Mocanu, O. Proca, „*Argeșul în lumina toponimiei*”, Lucrări științifice, Pitești, 1969, p. 80

² *Op. cit.*, p. 532

³ „*Dicționarul limbii românești*”, Iași, 1939, p. 600